

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Світлицької Віолети Романівни «Феномен жінки у філософському дискурсі», поданого на здобуття ступеню доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота В. Р. Світлицької присвячена дослідженню феномену жінки у філософському дискурсі, що є однією з актуальних проблем сучасної гуманітарної та філософської думки, виходячи з кардинальних змін метамодерного світогляду та осмислення призначення людини в умовах трансформаційних зламів суспільства.

У XXI столітті відбувається суттєві зміни антропологічних, соціокультурних і ціннісних моделей людського буття, що супроводжується переосмисленням гендерної суб'єктності, тілесності, ідентичності та ролі жінки у суспільстві. В умовах глобальних криз, цифрової трансформації, воєнних викликів та гуманітарної нестабільності феномен жінки набуває нового світоглядного значення як чинник культурної стабілізації, етичної відповідальності та соціальної солідарності. Підсилення актуальності теми дослідження Віолети Світлицької здійснюється відповідно до драматичних подій російсько-української війни, в якій жінка перебирає на себе ключові ролі підтримки суспільства та бере участь у воєнних діях, що сприяє розширенню простору усвідомлення феномену жінки в сучасних умовах соціальної кризи.

З огляду філософських запитів сучасності актуальність дослідження зумовлена потребою інтеграції класичних філософських підходів із сучасними міждисциплінарними концепціями — феноменології, герменевтики, гендерних студій, соціальної філософії, культурної антропології та метамодерної теорії.

Оригінальність авторської позиції та релевантність дослідницької оптики, що виокремлює феномен жінки в просторах гендерної, психоархитипічної, соціокультурної проблематики, відповідає сучасним напрямкам розвитку філософії та має безсумнівну наукову й суспільну значущість.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і позицій автора оцінюється позитивно, виходячи з наступних положень:

- Чітка архітектоніка викладення матеріалів дослідження та логічна послідовність вирішення проблемних питань обраної тематики з узагальненнями за кожним розділом та загальним висновком у відповідності поставленої мети та завдань дослідження кінцевим результатам роботи;

- Значна кількість опрацьованих філософських праць, як зарубіжних так й українських дослідників щодо феномену жінки та похідних феноменів гендеру, архитипів жіночості, тілесності тощо, що складає концептуальне підґрунтя для змістовного розгортання власного дослідження;

- Повнота та міждисциплінарність застосування методологічного апарату, широкого кола ідей, концепцій, теорій західних та вітчизняних вчених підтверджує узгодженість розділів та викладених постулатів, спостережень і пропозицій автора. Послідовність логіки викладу, когерентність проблематизованих питань дає можливість вважати висновки та узагальнення, наведені в роботі, достатньо обґрунтованими та фаховими.

- Використання комплексної методології, що включає: феноменологічний, герменевтичний, системний, біографічний, культурно-антропологічний підходи, взаємоінтеграція яких сприяє відновленню холістичного погляду на жінку. Особливої уваги заслуговують езотеріологічний та агапеологічний підходи, що відповідають новітньому дослідницькому ракурсу синергійного реконструювання смислового поля дослідження. Ретельно обґрунтований та влучно використаний методологічний інструментарій відповідає складності досліджуваного об'єкта та його предметної конкретизації.

Дисертація демонструє логічно вибудовану структуру, внутрішню концептуальну цілісність і достатній рівень теоретичної аргументації.

Висновки дисертації узгоджуються зі змістом розділів, мають достатній ступінь аргументованості та спираються на ретельний аналіз широкого корпусу філософських, культурологічних і міждисциплінарних джерел.

Змістовна послідовність трьох розділів роботи логічно здійснюється на підставі загальних методологічних настанов через філософське осмислення виміру жіночості в онтологічних, метафізичних, культурфілософських та мистецьких концептуальних просторах.

Перший розділ присвячено теоретико-методологічним засадам дослідження. Авторка переконливо демонструє еволюцію розуміння поняття «жінка» — від біологічної детермінації до соціокультурної та символічної конструкції. Особливої уваги заслуговує системне моделювання феномену жінки та застосування холістичного підходу.

Другий розділ дослідження розкриває метафізичні й соціокультурні виміри жіночого через аналіз міфологічних, архетипових і релігійних наративів. Вдалим є поєднання гендерного аналізу з філософією релігії та культурною антропологією.

Третій розділ роботи становить найбільш інноваційну її частину. Авторка інтегрує концепцію метамодерну у філософське осмислення жіночої суб'єктності, аналізує естетичні практики сучасного мистецтва та розглядає жіноче як етичний і культуротворчий чинник сучасності.

Наукова новизна отриманих результатів. Результати дослідження феномену жінки в роботі Віолети Світлицької представляють значущий дослідницький інтерес та містять високий рівень наукової новизни, яка полягає в сучасному обґрунтуванні цілісної концепції жінки в культурфілософському, соціокультурному, антропологічному, феноменологічному та символіко-семантичному вимірах метамодерної реальності.

Сформульовані автором положення наукової новизни є конкурентоспроможними та викликають значний науковий інтерес подальших досліджень у світлі артикульованої проблематики. До найбільш значущих результатів дисертації належать:

Концептуалізація феномену жінки як багатовимірного соціокультурного та духовно-антропологічного конструкту;

Запропонована авторкою багатофакторна модель жінки як динамічної соціокультурної системи;

Холістичне трактування жіночого як самоорганізуючої форми духовно-матеріального буття;

Здійснення структурно-функціонального порівняльного аналізу архетипів жіночого начала у різних культурних традиціях;

Інтерпретація релігійних традицій як соціокультурних практик формування жіночої суб'єктності;

Філософське осмислення жінки у парадигмі метамодерну;

Ведення в науковий обіг агапеологічного виміру жіночої суб'єктності як етичного принципу соціальної консолідації.

Теоретичне значення результатів роботи полягає у розвитку сучасної філософської антропології, розширенні гендерної філософії, осмисленні метамодерної парадигми культури, формуванні міждисциплінарної моделі аналізу жіночої суб'єктності. **Практичне значення роботи** полягає у можливості використання її результатів у викладанні філософських, культурологічних дисциплін, гендерних студій, а також у міждисциплінарних соціокультурних дослідженнях.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Світлицької Віолети Романівни «Феномен жінки у філософському дискурсі» є завершеною науковою роботою, що демонструє високий фаховий рівень науково-академічного викладу, логічної послідовності та філософського інтегративного потенціалу. Порушень академічної доброчесності, а також некоректного використання штучного інтелекту у публікаціях та дисертації В.Р. Світлицької не виявлено.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні положення та висновки дослідження викладені у 28 наукових публікаціях, з яких: 4 наукові статті у наукових фахових виданнях України, (спеціальність Філософія), 1 стаття у міжнародному науковому виданні (Web of Science), 2 публікації у зарубіжних

наукових виданнях, 1 стаття у інших наукових періодичних виданнях, 18 публікацій апробаційного характеру та 2 статті у не спеціалізованих наукових виданнях.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи:

Разом із високою оцінкою результатів роботи слід висловити окремі зауваження дискусійного характеру:

1. Авторська агапеологічна інтерпретація жіночого є цікавою і перспективною, проте потребує більш ретельної концептуальної операціоналізації та більш чітко означеного ракурсу вписування в холістичний образ жінки.

2. Авторка дослідження слушно обирає оптику метамодерну для моделювання траєкторій здійснення «жіночості» в сучасних тенденціях соціальної суб'єктності. В цьому зв'язку, метамодерн, що не отримав в дослідницькому колі остаточного визнання та кінцевих визначень, потребує більш ретельного методологічного обґрунтування як стратегії філософського аналізу в контексті не тільки позитивних, а й негативних варіантів його світоглядних моделей. Дещо за межами дослідження залишилась одна з визначальних світоглядних та антропологічних ознак метамодерну – атопічність, що має як негативні прояви у вигляді втрати зв'язку із соціальною дійсністю, так й позитивні - в якості умови трансцендування до метанаративу жінки.

3. Проблема тіла та тілесності в контексті метмодерного прочитання феномену «жінки» закликає до переосмислення в межах осциляцій метамодерну між духовним та тілесним. В цьому зв'язку, погляд на жінку як актора «резонансної тілесності» надав би роботі більш сучасних трансформацій архетипної міфологізації.

4. Феномен «жінки» дослідниця слушно розглядає в ракурсі мистецького втілення метамодерної естетики в аспекті художньої творчості. В цьому зв'язку, роботі бракує методологічного розведення понять «метамодерн» – як світоглядна парадигма сучасної культурної доби та «метамодернізм» – як мистецько-естетичний рух з специфічними ознаками перформативності, метанаративності, естетичного втілення концептів «нової простоти», «нової

чутливості», «нової духовності», що містить перспективи збагачення не тільки філософської, а й мистецької концептуальності сучасної творчості. До того ж, залучення музичного фактажного матеріалу, на кшталт творчості українського композитора Валентина Сильвестрова, сприяло б розширенню практичної частини дисертації аналізом втілення образу «жіночості» в стилістичному просторі сучасної естетичної парадигмальності.

Зазначені зауваження не знижують загальної високої наукової цінності дослідження та мають характер побажань для подальших наукових пошуків авторки.

Отже, дисертаційна робота «Феномен жінки у філософському дискурсі» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, що відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України із змінами № 507 від 03.05.2024), а її авторка – Світлицька Віолета Романівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія.

Офіційний опонент:

Професор кафедри міждисциплінарних досліджень,
директор Науково-дослідницького центру
«Інститут світової культури»
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»,
Заслужений працівник освіти України,
доктор філософських наук, професор

Юлія ШАБАНОВА

Підпис підтверджую,

Перший проректор
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»,
Заслужений діяч мистецтв України, професор

Юрій НОВІКОВ